

Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

Факультэт інфармацыйна-дакументных камунікацый
Кафедра інфармацыйных рэсурсаў і камунікацый

УЗГОДНЕНА

Загадчык кафедры

Ж.Л.Раманава

«__» _____ 2022 г.

УЗГОДНЕНА

Дэкан факультэта

Ю.М. Галкоўская

«__» _____ 2022 г.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНЫ КОМПЛЕКС
ПАВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ

АСНОВЫ КІРАВАННЯ ІНТЭЛЕКТУАЛЬнай УЛАСНАСЦЮ

для спецыяльнасці 1-23 01 11 Бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць (па
напрамках)

Складальнік: В.А. Касап, прафесар кафедры інфармацыйных рэсурсаў і
камунікацый

Разгледжаны і зацверджаны

на пасяджэнні Савета ўніверсітэта 21.06.2022 г.

пратакол № 12

Складальнік:

В.А. Касан, прафесар кафедры інфармацыйных рэсурсаў і камунікацый установы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”, кандыдат педагагічных навук, дацэнт;

Рэцэнзенты:

Навуковы Савет Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Я. Коласа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі;

Т.С. Жылінская загадчык кафедры інфармацыйных тэхналогій у культуры ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”, кандыдат педагагічных навук, дацэнт

Разгледжаны і рэкамендаваны да зацвярджэння:

Кафедрай інфармацыйных рэсурсаў і камунікацый установы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”

(пратакол ад 27.05.2022 № 10);

Саветам факультэта інфармацыйна-дакументных камунікацый установы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”

(пратакол ад 31.05.2022 № 9);

ЗМЕСТ

1.ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА	5
2. ТЭАРЭТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ.....	6
2.1 Канспект лекцый.....	6
3. ПРАКТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ.....	21
3.1Тэматыка практычных і семінарскіх заняткаў.....	21
3.2.Метадычныя ўказанні да практычных і семінарскіх заняткаў.....	21
4. РАЗДЗЕЛ КАНТРОЛЮ ВЕДАЎ.....	25
4.1Метадычныя рэкамендацыі да выканання самастойнай работы.....	25
4.2 Тэматыка самастойнай работы студэнтаў.....	25
4.3 Пытанні да заліку.....	31
4.4 Тэставыя заданні.....	32
5. ДАПАМОЖНЫ РАЗДЗЕЛ.....	37
5.1. Вучэбная праграма для завочнай формы атрымання вышэйшай адукацыі.....	37
5.2 Вучэбна-метадычная карта вучэбнай дысцыпліны.....	39
5.3 Асноўная літаратура.....	41
5.4 Дадатковая літаратура.....	42

1.ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

У Дзяржаўнай праграме інавацыйнага развіцця краіны і прыярытэтных накірунках навуковай, навукова-тэхнічнай і інавацыйнай дзейнасці на 2021–2025 гады падкрэсліваецца задача далейшага развіцця вынаходніцкай дзейнасці і аховы інтэлектуальнай уласнасці.[Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, 7 мая 2020 г., № 156].

Электронны вучэбна-метадычны комплекс па вучэбнай дысцыпліне «Асновы кіравання інтэлектуальнай уласнасцю» прызначаны для аказання дамамогі студэнтам на ўсіх этапах засваення адукацыйнай праграмы па вучэбнай дысцыпліне. Яго структура і напаяльнасць адпавядаюць «Положению об учебно-методическом комплексе по учебной дисциплине», якое зацверджана прыказам рэктара ўніверсітэта ад 26.04.2017 № 69. Даны вучэбна-метадычны рэсурс прызначаны для засваення студэнтамі ведаў існуючага заканадаўства Рэспублікі Беларусь у сферы аховы розных аб'ектаў інтэлектуальнай уласнасці, патэнтна-інфармацыйных рэсурсах, патэнтным пошуку, асаблівасцях дзейнасці бібліятэк у кантэксце дзеяння Закона «Аб аўтарскім праве і сумежных правах». Важнам аспектам з'яўляецца фарміраванне ўменняў студэнтаў самастойна праводзіць патэнтны пошук, патэнтныя даследаванні, ажыццяўляць давадзенне да карыстальнікаў патэнтнай інфармацыі.

Актуальнасць вучэбнай дысцыпліны «Асновы кіравання інтэлектуальнай уласнасцю» абумоўлена тым, што сучаснаму бібліятэкару неабходны прававыя і тэхналагічныя веды і ўменні пры стварэнні ўласных рэсурсаў, размяшчэнні інфармацыі аб творах аўтараў на сайтах бібліятэкі, іх выкарыстанні ў працэсе інфармацыйнага абслугоўвання карыстальнікаў, каб не парушаць дзеючыя аўтарскія правы.

Электронны вучэбна-метадычны комплекс па вучэбнай дысцыпліне «Асновы кіравання інтэлектуальнай уласнасцю» складаецца з чатырох асноўных раздзелаў. У тэарэтычным раздзеле размяшчаецца канспект лекцый у адпаведнасці з вучэбнай праграмай дысцыпліны. *Практычны раздзел* змяшчае тэматыку практычных і семінарскіх заняткаў і метадычныя рэкамендацыі па іх выкананні. *В раздзеле кантроля ведаў* электроннага вучэбна-метадычнага комплекса падаюцца тэматыка і метадычныя рэкамендацыі па самастойнаму выкананню заданняў, пытанняў і заліку і

тэставыя патанні па дысцыпліне. *Дапаможны раздзел* змяшчае вучэбную праграму для завочнай формы атрымання вышэйшай адукацыі, вучэбна-метадычную карту вучэбнай дысцыпліны і рэкамендаваны спісак асноўнай і дадатковай літаратуры па дысцыпліне.

2. ТЭАРЭТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ

2.1 Канспект лекцый

Тэма 1. Агульнае ўяўленне аб інтэлектуальнай уласнасці

Интеллектуальную собственность можно определить как закрепленные законом права на результаты интеллектуальной деятельности в промышленной, научной, литературной и художественной областях.

В конвенции, учреждающей Всемирную организацию интеллектуальной собственности, определено, что «интеллектуальная собственность» включает права, относящиеся к:

- литературным, художественным и научным произведениям,
 - исполнительской деятельности артистов, звукозаписи, радио - и телевизионным передачам,
 - изобретениям во всех областях человеческой деятельности,
 - научным открытиям,
 - промышленным образцам,
 - товарным знакам, знакам обслуживания, фирменным наименованиям и коммерческим обозначениям,
 - защите против недобросовестной конкуренции,
- а также все другие права, относящиеся к интеллектуальной деятельности в производственной, научной, литературной и художественной областях.

Исторически сложились две самостоятельные составляющие интеллектуальной собственности: **авторское право и смежные права** и **право промышленной собственности**. Объектами авторского права и смежных прав являются произведения науки, литературы, искусства, а также исполнения, фонограммы и передачи вещательных организаций. К объектам права промышленной собственности относятся все остальные охраняемые результаты интеллектуальной деятельности и средства индивидуализации.

Система охраняемых в Республике Беларусь объектов интеллектуальной собственности определена в ст. 980 Гражданского кодекса Республики

Беларусь (далее – ГК). К объектам интеллектуальной собственности относятся:

1) результаты интеллектуальной деятельности:

- произведения науки, литературы и искусства;
- исполнения, фонограммы и передачи организаций вещания;
- изобретения, полезные модели, промышленные образцы;
- селекционные достижения;
- топологии интегральных микросхем;
- нераскрытая информация, в том числе секреты производства (ноу-хау);

2) средства индивидуализации участников гражданского оборота, товаров, работ или услуг:

- фирменные наименования;
- товарные знаки и знаки обслуживания;
- географические указания;

3) другие результаты интеллектуальной деятельности и средства индивидуализации участников гражданского оборота, товаров, работ или услуг в случаях, предусмотренных кодексом и иными законодательными актами.

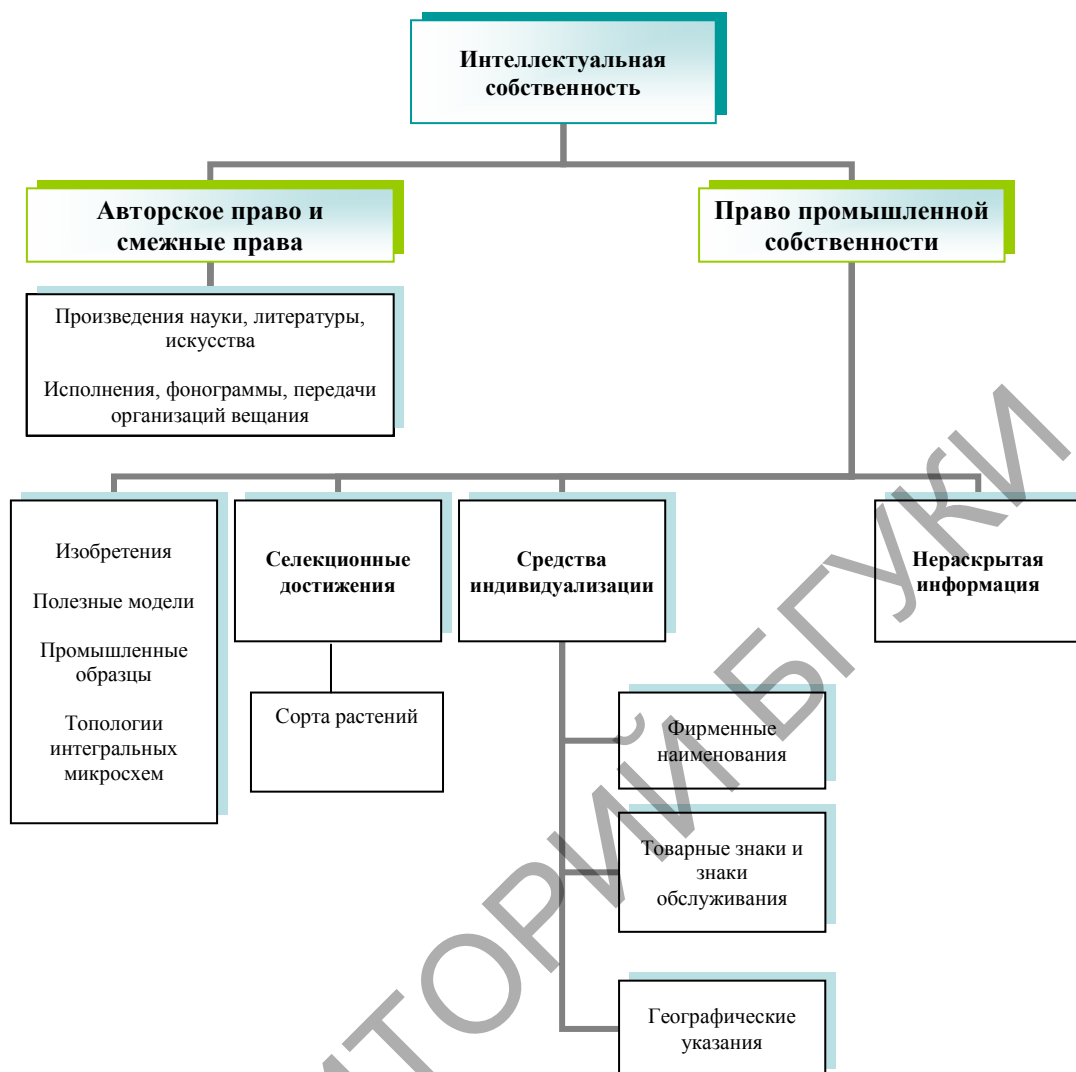

Рис. 1 Система объектов интеллектуальной собственности

Материал подготовлен на основе учебного пособия: Лосев С.С. Основы управления интеллектуальной собственностью / С.С. Лосев [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://www.studmed.ru/view/losev-cc-osnovy-upravleniya-intellektualnoy-sobstvennostyu_07d382c1b7e.html. – Дата доступа 17.05. 2022

Тема 2. Патентно-инфармационные ресурсы

Патентно-информационные ресурсы — это результат регистрации и охраны объектов промышленной собственности, который является документальным подтверждением выданных охранных документов.

Свойства патентно-информационных ресурсов:

1. Юридическое обоснование возникновения и функционирования;
2. Неисчерпаемость;
3. Дискретность и динамичность охраны.

Особенности патентно-информационных ресурсов:

1. Обладают высокой достоверностью;
2. Являются наиболее полным и систематизированным собранием сведений обо всех инновациях человечества более чем за 200-летний период;
3. Наряду с юридической информацией, содержат и техническую информацию (чертежи, патентные формулы и т. д.);
4. Имеют унифицированный характер изложения материала, особый язык и единые сведения, которыми передается содержание документа в БД и патентно-информационных изданиях;
5. Оперативность размещения информации о выданных охранных документах (в течении 2-х недель после получения положительного решения).

Недостатки патентно-информационных ресурсов:

1. Не приводится теоретического обоснования заявленных и охраняемых решений;
2. Не раскрываются конкретные размеры и габариты охраняемых устройств;
3. Подача информации осуществляется на государственном языке страны в соответствии с ее законодательством (языковой и информационной барьеры).

В Беларуси вся патентная информация публикуется на русском языке.

К патентно-информационным ресурсам относят все разновидности патентных документов, патентно-информационных изданий и электронные патентно-информационные ресурсы.

Основными видами патентных документов являются:

Первичные патентные документы.

Они состоят из следующих видов:

- 1 группа - Описания к заявкам (национальным) на изобретения, описание к европейским, евразийским заявкам и патентам, описание к международным заявкам.
- 2 группа – описания к охранным документам (к патентам на изобретения, к патентам на полезную модель, к патентам на сорта растений и т. д.).
- 3 группа – полнотекстовые БД патентных документов.

Вторичные патентные документы.

- официальные патентные бюллетени;
- реферативные, библиографические БД;

- рефераты и формулы изобретения, которые размещаются в БД;
- юридическая информация - это официальные публикации об изменениях патентно-правового характера.

К неопубликованным патентным документам относятся:

описание к национальным заявкам на изобретения, полезные модели; описания, рисунки к патентам и свидетельствам о регистрации на промышленные образцы и товарные знаки и др.

В патентных бюллетенях и БД размещаются сведения патентно-правового характера, которые могут иметь самостоятельное правовое значение. К ним относятся:

1. Информация об отозванной заявке;
2. Информация о преобразовании заявки на изобретение в заявку на полезную модель;
3. О признании патента недействительным;
4. Досрочное прекращение действия патента на изобретение либо свидетельства на товарный знак;
5. Продление срока действия патента или свидетельства;
6. Изменение состава авторов (происходит на 1-м этапе, но может и на последнем) и другие изменения.

Изменения патентно-правового характера являются доступными в национальных патентных бюллетенях в разделах «Извещения».

Официальные патентные бюллетени являются источником официальных сведений об охраняемых объектах промышленной собственности. В Республике Беларусь издается 3 патентных бюллетеня. С 2012 г. они размещаются на сайте НЦИС. Это:

1. *«Изобретения. Полезные модели. Промышленные образцы».*

В разделе «Изобретения» есть 3 подраздела:

- информация о национальных заявках,
- о выданных патентах,
- о международных заявках, вступивших в национальную фазу рассмотрения.

К каждому разделу патентного составляются 2 вспомогательных указателя (нумерационный и систематический).

2. *«Товарные знаки. Знаки обслуживания. Наименование мест происхождения товара».*

Основные разделы: товарные знаки и наименования мест происхождения. К каждому разделу также составляется нумерационный и систематический указатели.

3. *«Сорта растений».*

Здесь приводится информация о поданных заявках на охрану и выданных патентах на сорта растений. Выходит 4 раза в год. В России в дополнение к официальным патентным бюллетеням, отражающим объекты промышленной собственности, издается патентный бюллетень, отражающий объекты авторского права. В нем существуют разделы: БД, Программы для ЭВМ, Топологии интегральных микросхем.

Для преодоления языкового барьера российский Информационный научно-издательский центр Роспатента (ИНИЦ) создает БД и информационный сборник «Изобретения стран мира», который выходит в 120 тематических выпусках по классам международной патентной классификации (МПК) и содержит рефераты описаний заявок и патентов на изобретения так называемых стран «минимума РСТ» в соответствии с Договором о патентной кооперации в переводе на русский язык.

В настоящее время патентная информация распространяется не только на бумаге, но и на компакт-дисках, размещается в Интернет на сайтах патентных организаций и информационных центров. Патентные БД отличаются характером программного обеспечения и особенностями обработки патентных документов. Например, в патентных БД наиболее распространенным программным обеспечением является MIMOSA — разработанное японским патентным ведомством, а в настоящее время оно широко используется в мире. Кроме этого в Германии используется ПО Deragom (DE), в США — Cassis(US) и др.

Европейское патентное ведомство является крупнейшим центром аналитико-синтетической переработки мирового патентного ресурса и генерирует несколько БД с общим заголовком Espace.

Поисковыми полями в патентных БД являются: № охранного документа, № заявки, индекс МПК, патентообладатели, заявители, название, ключевые слова.

На сайте Национального центра интеллектуальной собственности имеется доступ к официальным патентным бюллетеням Республики Беларусь, к БД Евразийских патентных документов, к БД ФИПС и к БД классификационных материалов, а также доступ на сайт Espace@.net.

Для успешного проведения патентного поиска необходимо использовать поисковые материалы, специально созданные для работы с патентными документами. К ним относятся Международная патентная классификация (МПК), Международная классификация промышленных образцов (МКПО), Международная классификация товаров и услуг (МКТУ).

В основе построения всех патентных классификаций лежат 2 основных принципа:

Предметно-тематический (отраслевой) и принцип функционального подобия (функциональный). МПК построена на сочетании этих 2-х принципов.

Достоинства МПК:

- универсальность (позволяет заиндексировать любую тематику связанную с инновациями, она может использоваться в странах с разными системами патентной экспертизы),
- соответствие современному уровню развития научных и прикладных знаний,
- возможность дальнейшего развития,
- логичность построения.

Архитектоника Международной патентной классификация представляет систему, в которой имеется 5 ступеней, имеющих следующие обозначения:

- 1) А-Н-раздел
- 2) А01-класс
- 3) А01В-подкласс
- 4) А01В17/00-группа
- 5) А01В17/06-основной индекс (выражение темы, конечный результат).

Для совершенствования МПК в настоящее время существует базовый вариант таблиц и расширенный, который существует в электронной среде и оперативно пополняется новыми рубриками.

Методика индексирования:

1. Определение предметных рубрик из заглавия документа и реферата.
2. 1-й способ: с помощью АПУ находится ориентировочная рубрика, которая затем уточняется по таблице разделов. 2-й способ: Выбирается наиболее подходящий раздел - по содержанию раздела находим подходящий класс, внутри класса находим подходящий подкласс, а затем группу. Детальные правила по индексированию изложены во введении МПК. Введение МПК размещается на сайте НЦИС в электронном виде.

Матэрыялы па тэме падрыхтаваны на падставе вучэбнага дапаможніка [Касап, В.А. Патентно-інфармацыйная дзейнасць у бібліотэцы / В.А. Касап: учеб. пособие. – Мн. : БГУ культуры і мастацтва, 2010. – С.31 – 36; 38 – 65.]

1.3 Патентный поиск и технология его проведения

Патентный поиск является разновидностью информационного поиска. Его результатом будет нахождение документов по теме, уточнение их библиографических элементов, нахождение фактов и др.

Особенностями патентного поиска являются цели его проведения: подтверждение/опровержение новизны заявленного решения; определение патентообладателя, покупка лицензий, нахождение прототипов объекта и др.

Для его проведения используются различные БД и официальные издания (патентные бюллетени). Их выбор зависит от цели поиска. Основными видами патентного поиска являются: тематический (основной), именной, нумерационный (носит вспомогательный, уточняющий характер).

Методика проведения тематического поиска

Этап поиска	Источники информации
<p>1. Установление точного технического наименования предмета поиска</p> <p>Правила:</p> <ul style="list-style-type: none">- Если темой является устройство, предметом патентного поиска могут быть: устройство в целом, его структурные части, технология производства данного устройства, материалы, которые будут использованы или из которых оно сделано.- Если темой является способ (технология), то в качестве предмета могут выступать: способ производства как таковой, этапы реализации технологии, материалы, которые будут использованы в данной технологии, либо оборудование на базе которого реализована данная технология.	<p>справочная литература, ресурсы Интернет</p>

<p>- Если темой поиска является вещество, то предметом поиска является само вещество (его качественный и количественный состав), способ получения вещества, исходные материалы и возможности применения вещества.</p>	
<p>2. Установление ориентировочного классификационного индекса либо совокупности индексов. Для правильного установления ориентировочного индекса, относящегося к предмету поиска, нужно сформулировать ключевые слова, а также предусмотреть все синонимы, близкие термины, связанные с данным термином.</p>	<p>Используется АПУ к МПК либо БД МПК.</p>
<p>3. Уточнение классификационного индекса.</p>	<p>Таблицы МПК или БД МПК</p>
<p>4. Составление списка номеров документов, относящихся к классификационному индексу.</p>	<p>Источниками для выбора номеров документов будут: систематические указатели к патентному бюллетеню, либо БД патентных документов</p>

Целью проведения именного патентного поиска является анализ деятельности конкурентов, определение потенциальных партнеров.

Этап поиска	Источники поиска
<p>1. Составление списка фирм-заявителей, действительных изобретателей, патентообладателей, занимающихся данной тематикой.</p>	<p>Фирменные каталоги, справочники, наукометрические БД «WebofScience» и «Scopus»</p>

2. Составление списка номеров патентов, полученных за определенное время.	Именные указатели национальных патентных ведомств, а также наиболее полные БД
3. Составление списка охранных документов, относящихся к теме запроса.	Реферативные БД

Нумерационный патентный поиск проводится для установления наличия документов в фонде, установления их правового статуса, поиска патентов — аналогов, выданных в разных странах на один объект. Для его проведения используется: нумерационные каталоги патентных документов в библиотеках; БД правового статуса патентных документов; патентные бюллетени и раздел «Извещения».

Патентный поиск является элементом патентных исследований.

Согласно СТБ 1180-2012 «Патентные исследования»: это исследования, проводимые в процессе создания, освоения, реализации промышленной продукции с целью обеспечения ее высокого технического уровня и конкурентоспособности, а также для сокращения затрат на создание продукции за счет исключения дублирования исследований и разработок». Методика патентных исследований базируется на цели их проведения. Целями могут быть:

1. отбор наиболее эффективных (коммерчески значимых) научно-технических достижений для их реализации.
2. определение технического уровня выпускаемой продукции на различных этапах ее жизненного цикла.
3. определение патентоспособности (способность получить патентную охрану).
4. определение условий беспрепятственной реализации продукции на рынке конкретной страны без нарушения прав 3-х лиц или экспертиза на патентную частоту.
5. анализ тенденций развития рынка (конкретного изделия, объекта и т.д.).
6. анализ условий конкуренции на рынке продукции конкретного вида продукции.
7. стоимостная оценка объекта при покупке/продаже лицензии, постановки объектов на баланс организации, открытия организации и прочее.

В структуре патентных исследований до 40% занимают информационные процессы.

Основные этапы проведения патентных исследований:

1. Разработка технического задания

Составляется на основе рубрикатора НИОКР, планов создания новой техники и др. документов.

2. Разработка регламента поиска информации

Это специальная программа, предполагающая определение информационных аспектов выполнения патентных исследований. Регламент - это таблица, которая включает в себя: тему, предмет поиска, цель поиска информации и цель патентных исследований, страны поиска, хронологические рамки, классификационные индексы, документы и источники информации для проведения поиска.

3. Поиск и отбор патентной и другой научно-технической информации.

4. Систематизация и анализ отобранной информации.

В основе лежит библиометрический анализ документных потоков.

5. Обобщение результатов и составление отчета о патентных исследованиях. Отчет содержит текстовую и графическую (диаграммы, схемы и т.д.) части отчета.

Матэрыялы па тэме падрыхтаваны на падставе вучэбнага дапаможніка [Касап, В.А. Патентно-інфармацыйная дзейнасьць у бібліятэцы / В.А. Касап: учеб. пособие. – Мн. : БГУ культуры і мастацтваў, 2010. – С.31 – 36; 38 – 65.]

Тэма 1.4 Аб'екты аўтарскага права і іх ахова ў Рэспубліцы Беларусь

Авторское право распространяется на произведения науки, литературы и искусства, являющиеся результатом творческой деятельности, независимо от назначения и достоинства произведения, а также способа его выражения.

Произведение может быть представлено в следующих формах:

- письменной (рукопись, машинопись, нотная запись и т.д.);
- устной (публичное произнесение, публичное исполнение и т.д.);
- звуко- или видеозаписи (механической, магнитной, цифровой, оптической и т.д.);
- изображения (рисунок, эскиз, картина, план, чертеж, кино-, теле-, видео- или фотокадр и т.д.);
- объемно-пространственной (скульптура, модель, макет, сооружение и т.д.);

- в других формах.

Однако не всякая объективно существующая работа охраняется авторским правом. Авторское право распространяется только на работы, **являющиеся результатом творческой деятельности**. Творческой деятельностью признают самостоятельную интеллектуальную деятельность лица, направленную на создание образа будущего произведения и воплощение его в какой-либо объективной форме.

Авторское право не регулирует сам процесс создания произведения. Поэтому для решения вопроса об охраноспособности произведения решающее значение имеет не характер деятельности по созданию произведения, а соответствующий признак созданного в результате этой деятельности произведения. Признаком того, что произведение является результатом творческой деятельности, большинство исследователей называют его новизну; некоторые учёные используют термин «оригинальность». Новизна (оригинальность) произведения выражается в новом содержании, новой форме произведения. При этом новизна идеи, положенной в основу произведения, не влияет на новизну самого произведения с точки зрения авторского права. Одна и та же идея, один и тот же сюжет могут быть использованы разными авторами, однако каждое из произведений, содержащее в себе одну и ту же идею (сюжетную основу), отражает личность автора и воспринимается обществом как новое, самостоятельное произведение. Можно сказать о том, что **всякое творческое произведение характеризуется оригинальностью, новизной, неповторимостью и уникальностью**.

Предоставление охраны произведению **не зависит от его назначения и достоинства**. Под достоинством понимаются различные положительные качества произведения, относящиеся к его форме или содержанию: актуальность темы, художественная ценность, научная глубина, авторский стиль и т.д. Назначение авторского права в целом состоит не в том, чтобы отбирать достойные произведения, а в том, чтобы обеспечить интересы создателя произведения в тех случаях, когда его произведение может быть использованы другими лицами. Авторским правом должны охраняться любые произведения, в которых проявляется творчество, и которые обладают предусмотренными законодательством признаками объекта авторского права.

Примерный перечень объектов авторского права назван в ст. 7 Закона «Об авторском праве и смежных правах» и ст. 993 ГК. К произведениям, охраняемым авторским правом, относятся:

- литературные произведения (книги, брошюры, статьи и др.);
- драматические и музыкально-драматические произведения, произведения хореографии и пантомимы и другие сценарные произведения;
- музыкальные произведения с текстом и без текста;
- аудиовизуальные произведения (кино-, теле-, видеофильмы, диафильмы и другие кино- и телепроизведения);
- произведения скульптуры, живописи, графики, литографии и другие произведения изобразительного искусства;
- произведения прикладного искусства;
- произведения архитектуры, градостроительства и садово-паркового искусства;
- фотографические произведения и произведения, полученные способами, аналогичными фотографии;
- карты, планы, эскизы, иллюстрации и пластические произведения, относящиеся к географии, топографии и другим наукам;
- компьютерные программы;
- иные произведения.

Самостоятельными разновидностями объектов авторского права являются **производные произведения** и **составные произведения**.

К **производным произведениям** относятся переводы, обработки, аннотации, рефераты, резюме, обзоры, инсценировки, музыкальные аранжировки и другие переработки произведений науки, литературы и искусства. Все они признаются объектами авторского права, поскольку деятельность по их созданию носит творческий характер. Авторское право переводчиков и авторов иных производных произведений имеет зависимый характер: автор производного произведения может осуществлять свое авторское право только в том случае, если использование его произведения не влечет нарушения прав автора произведения, положенного в основу производного произведения. Авторское право переводчика и авторов других производных произведений не препятствует иным лицам осуществлять свои переводы и переработки тех же произведений.

К **составным произведениям** относятся сборники (энциклопедии, антологии, базы данных) и иные произведения, представляющие собой по подбору или расположению материалов результат творческого труда. Творческая деятельность составителя выражается в том, что он по своему усмотрению отбирает материал и (или) располагает его по своей оригинальной системе. Результатом творческой работы составителя является сама разработанная им система расположения материалов, поскольку

авторское право составителя не распространяется на произведения, включённые в составное произведение, а авторское право составителя на составное произведение в целом не препятствует другим лицам осуществлять самостоятельный подбор и расположение тех же материалов для создания своих составных произведений. Поэтому, предметом охраны применительно к составным произведениям является оригинальный подбор и (или) оригинальное расположение подобранных материалов. Если в составное произведение включены охраняемые авторским правом произведения, составитель пользуется авторским правом при условии соблюдения им прав авторов каждого из произведений, включённых в составное произведение.

Охрана произведений авторским правом возникает **в силу факта их создания**. Для возникновения и осуществления авторского права не требуется соблюдения каких-либо формальностей. Используемый для оповещения об исключительных авторских правах знак охраны авторского права (знак копирайта) и состоящий из трех элементов - латинской буквы «С» в окружности, имени (наименования) обладателя исключительных имущественных прав и года первого опубликования произведения – выполняет сугубо информационную функцию. Само по себе отсутствие на экземпляре произведения знака охраны авторского права не означает, что данное произведение не охраняется авторским правом.

Авторское право на произведение не связано с правом собственности на материальный объект, в котором произведение выражено. Передача права собственности или права владения каким-либо материальным объектом сама по себе не влечет передачи авторского права на произведение, выраженное в этом объекте.

К произведениям, которые не охраняются авторским правом, относятся:

- официальные документы (законы, судебные решения, иные тексты законодательного, административного и судебного характера), а также их официальные переводы;
- государственные символы и знаки (флаг, герб, гимн, ордена, денежные и иные знаки);
- произведения народного творчества, авторы которых не известны.

Авторское право также не распространяется на идеи, процессы, системы, методы функционирования, концепции, принципы, открытия или просто информацию как таковые, даже если они выражены, отображены, объяснены или воплощены в произведении.

Авторское право и библиотека

Библиотеки – это наиболее распространенный и востребованный обществом социальный институт, который обеспечивает сбор, обработку, хранение и использование основного общественного информационного ресурса, способствующего удовлетворению и формированию ИП социума. Библиотека развивается в информационной среде, приспосабливается к ее особенностям. Влияет на ее состояние и включается в различные правовые отношения.

Библиотека предоставляет пользователю обработанную и упорядоченную документированную информацию, продукты творчества автора. Она обеспечивает долговременное хранение этой информации, популяризирует авторские идеи и концепции. Существует ряд проблем, связанных с тем, что актуальные для библиотек проблемы охраны произведений не нашли отражения в законе «Об авторском праве и смежных правах».

1. В законе в перечне объектов охраны нет электронных изданий (по форме), а в Гражданском кодексе подчеркивается, что могут быть и другие формы произведений.

2. Право автора на отзыв произведения. Оно не подходит для национальных центров хранения информации, которые являются получателями обязательного экземпляра произведений и хранят коллекцию национальных документов вечно.

3. Термин «Репродуцирование» не отражает используемые современные технологии, применяемые в библиотеках (сканирование, микрофильмирование, оцифровка, электронное копирование).

5. Не существует законодательной защиты практикуемых в библиотеках платного копирования и сканирования, ЭДД, обслуживания электронными документами виртуальных пользователей, платный абонемент, копирование произведений, охраняемых законом, на сервер библиотеки и др.

6. Количество допустимого к копированию материала не указано.

7. Не определен юридический статус, электронных библиотек.

Матэрыялы па тэме падрыхтаваны на падставе наступных крыніц:

[Закон РБ «Об авторском праве и смежных правах»: от 17.05.2011г. № 262-3 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.pravo.by>;

Вопросы авторского права в деятельности библиотек Беларуси ; [составитель О.И. Воронцовская ; редакторы: Т.А. Ерохо, Ж.К. Зеневич, Е.М. Бтльдюк]. – Минск, 2012. – 34с.]

3. ПРАКТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ

Тэматыка практычных і семінарскіх заняткаў

1. Патэнтна-інфармацыйныя рэсурсы і патэнтны пошук.
2. Ахова аб'ектаў аўтарскага права і дзейнасць бібліятэк.

Метадычныя рэкамендацыі да практычных і семінарскіх заняткаў

Мэтай выканання практычных і семінарскіх заняткаў з'яўляецца замавання тэрэтычнага матэрыяла, больш глыбокае засваенне асобных практыкаарыентаваных пытанняў тэмы. Для паспяховага выканання заданняў студэнт павінен прачытаць канспект лекцый, уважліва прачытаць заданне і падрыхтаваць неабходныя сродкі (патэнтныя дакументы, патэнтныя бюлетэні, знайсці неабходныя сайты і інш.). Кіруючыся заданнем пры метадычнай дапамозе выкладчыка, студэнт выконвае заданне.

Падрыхтоўка да семінарскага занятку уключае чытанне асноўнай і дадатковай літаратуры, на падставе якой студэнт рыхтуе адказы на ўсе пытанні.

Тэма: Патэнтна-інфармацыйныя рэсурсы і патэнтны пошук

Практычная работа

Мэта: Замацаваць веды аб Міжнароднай патэнтнай класіфікацыі і набыць навыкі правядзення розных відаў патэнтнага пошуку.

Заданне і методыка выканання:

З дапамогай элементаў даведачна-пошукавага апарата да МПК, БД МПК, таксама рэсурсаў сайтаў НЦІУ, ФПС закласіфікаваць 2 тэмы з прапанаванага спісу і ажыццявіць патэнтны пошук 3–5 патэнтных дакументаў розных краін, карыстаючыся БД замежных дакументаў, рэсурсамі сайтаў нацыянальных патэнтных ведамстваў, а таксама традыцыйнымі патэнтнымі бюлетэнямі, бібліяграфічным паказальнікам "Изобретения стран мира". Работа выконваецца ў

таблицях 1 і 2, спіс документаў афармляецца па правілах бібліяграфічнага апісання.

Задання для правядзення патэнтнага пошуку

1. Производство древесно-стружечных плит
2. Закладка строительных блоков и плит
3. Способ регулировки температуры жидкости
4. Средства для защиты древесины
5. Устройства для варки кофе
6. Транспортные подвески большегрузных автомобилей
7. Сварка пластмассовых изделий
8. Устройства для приготовления чая
9. Способ увеличения питательных свойств пищевых продуктов путем использования добавок, содержащих витамин А
10. Способ удаления косточек из абрикосов
11. Устройства для удаления ботвы с корнеплодов
12. Шипы для восхождения на горы зимой
13. Технология производства сухарей
14. Технология производства мучных кондитерских изделий
15. Технология производства макаронных изделий

Табліца 1. Вынікі індэксавання тэмы

Тэма	Прадмет пошуку	Індэкс МПК
------	----------------	------------

Табліца 2. Вынікі патэнтнага пошуку

Тэма	Дакументы	Крыніцы пошуку	Шляхі пошуку

--	--	--	--

Тэма :Ахова аб’ектаў аўтарскага права і дзейнасць бібліятэк

Семінар

Пытанні для абмяркавання

1. Агляд асноўных палажэнняў і зменаў беларускага заканадаўства па ахове аўтарскага права.
2. Міжнародныя дагаворы аб ахове аўтарскага права і сумежных правоў.
3. Калектыўнае кіраванне актарскімі правамі. Ліцэнзійны дагавор.
4. Аўтарскае права ў лічбавым асяродді: новае ў еўрапейскім заканадаўстве і магчымасці для бібліятэк.
5. Тэхналагічныя пытанні рэпрадуцыравання і алічбоўкі твораў і аўтарскае права.
6. Свабоднае выкарыстанне твораў у бібліятэках.

Літаратура Основная

1. Закон РБ «Об авторском праве и смежных правах»: от 17.05.2011г. № 262-3 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.pravo.by>.
2. Лосев, С. С. Профессионально об актуальном: Изменения в Законе «Об авторском и смежных правах» [Электронный ресурс] / С. С. Лосев // Национальный правовой интернет-портал Республики Беларусь. – Режим доступа: www.pravo.by/novosti/novosti-pravo-by/2019/september/40414. – Дата доступа: 24.03.2020.
3. Лосев С.С. Основы управления интеллектуальной собственностью / С.С. Лосев[Электронный ресурс] . – Режим доступа : https://www.studmed.ru/view/losev-cc-osnovy-upravleniya-intellektualnoy-sobstvennostyu_07d382c1b7e.html. –Дата доступа 17.05. 2022
4. Москалевич, Г. Особенности лицензионного договора на продукт мультимедиа как охраняемый объект интеллектуальной собственности // Интеллектуальная собственность в Беларуси. 2013. – № 3. С.18–20.
5. Авторское право и библиотеки : руководство для библиотечных и информационных работников / Я.Л. Шрайберг, А.И. Земсков, В.В. Терлецкий, В.Р. Фирсов. – Москва: ГПНТБ России, 2007. – 48 с.

6. Волкова, К.Ю. Авторское право сегодня: европейские инициативы и привилегии для библиотек / К.Ю. Волкова, Я.Л. Шрайберг // Научные и технические библиотеки, 2021. - № 11. – С. 41 – 53.
7. Шрайберг, Я.Л. Особенности трансформации авторского права в информационной среде в эпоху цифровизации / Я.Л. Шрайберг, К.Ю. Волкова // Научно-техническая информация Сер. 1. Организация и методика информационной работы, 2021. - № 2. – С. 1 – 9.
8. Сохранение цифрового наследия в России : методология, опыт, правовые проблемы и перспективы [Текст] : моногр. / И.И. Горлова, А.З. Зорин, А.А. Гуцалов; отв. Ред. А.В. Крюков; Юж. ф-л. Рос. науч. – исслед. ин-та культурного и природ. наследия им. Д.с. Лихачева. – М. : Институт наследия, 2021. – DOI 10.34685 Н 1. 2021.44.05.006.- С. 162 – 168; С. 216 – 227. URL: <https://heritage-institute.ru/?books=sohranenie-cifrovogo-naslediya-v-rossii-metodologiya-opyt-pravovye-problemy-i-perspektivy-tekst-monografiya-i-i-gorlova-a-l-zorin-a-a-guczalov-otv-red-a-v-kryukov-m>

Дополнительная

1. Пшибытко, М.Г. Правовая база использования Интернет-технологий в библиотеке / М.Г. Пшибытко // Бібл. свет. – 2010. – №1. – С. 13–15.
2. Вопросы авторского права в деятельности библиотек Беларуси / Национальная библиотека Беларуси ; [составитель О.И. Воронежская]. – Минск, 2012. 34с.
3. Мартысевич, А. А. Авторское право и современные цифровые библиотеки / А. А. Мартысевич // Библиотека как феномен культуры : комфортная среда библиотек: новые технологические и материально-технические решения : материалы V Междунар. конгресса, Минск, 18–19 окт. 2018 г. / [сост. А. А. Суша ; науч. ред. Р. С. Мотульский]. – Минск, 2018. – С. 200–204.
4. Рудковская, Н. Произведение науки, литературы и искусства как объект авторского права / Н. Рудковская // Интеллектуальная собственность в Беларуси. – 2014. – № 1. – С.26-29
5. Цукерблат, Д.М. Режимы авторского права в информационно-библиотечной сфере / Д.М. Цукерблат, И.Ю. Красильникова // Информационное общество. 2019. № 4/5. – С. 96 – 104.
6. Цукерблат, Д.М. Баланс интересов авторов произведений и широкой общественности / Д.М. Цукерблат, А.М. Маркеев // Научные и технические библиотеки, 2021. № 11. – С. 65 - 84.
7. Якимахо, А.П. Управление объектами интеллектуальной собственности / А.П. Якимахо, Г.И. Алехнович. – Мн., 2006. – С. 137–153.
8. Авторское право: библиотеки, издательства и потребители информации в XXI веке: материалы научно-практического семинара, Санкт-Петербург, 19-20 ноября 2013г. / Рос. науч. б-ка, Рос. библиот. ассоц., сост. Е.И. Борисова, В.В. Мещерякова. – Спб. : Рос. науч. б-ка, 2014. – 148с.

4. РАЗДЕЛ КАНТРОЛЮ ВЕДАЎ

4.1 Метадычныя рэкамендацыі да самастойнай работы студэнтаў.

Самастойная работа ажыццяўляецца пры падрыхтоўцы да семінараў, пры выкананні індывідуальных заданняў на правядзенне патэнтнага пошуку ў патэнтна-інфармацыйных рэсурсах розных відаў, распрацоўцы рэгламента пошуку пры правядзенні патэнтных даследаванняў, а таксама вывучэнні гісторыі развіцця аховы аб'ектаў інтэлектуальнай уласнасці на Беларусі.

Заданні для самастойнай работыносяць развіццёвы характар і арыентуюць студэнтаў на самастойны пошук інфармацыі ў розных інфармацыйных сістэмах: бібліятэках, рэсурсах Інтэрнэт, розных відах баз даных. Важнае значэнне набывае заданне па індэксаванні аб'ектаў прамасловай уласнасці (выбар ключавых слоў, выкарыстанне спецыялізаваных класіфікацыйных сістэм – Міжнароднай патэнтнай класіфікацыі), як першы крок да рэцэпнага патэнтнага пошуку. Вывучэнне нарматыўна-прававых актаў, якія забяспечваюць функцыянаванне аб'ектаў інтэлектуальнай уласнасці, дасць студэнту ўяўленне аб дзеючым заканадаўстве, сістэме патэнтнай экспертызы, тэрмінах і формах аховы аб'ектаў. Распрацоўка праекта ліцэнзійнага пагаднення на перадачу правоў/выкарыстанне на адзін з аб'ектаў аўтарскага права дапаможа набыць навыкі па рэальным забеспячэнні правоў аўтараў твораў у бібліятэках.

Тэматыка самастойнай работы

1. Ахова аб'ектаў аўтарскага права і сумежных правоў.
2. Падрыхтоўка рэгламента пошуку патэнтнай інфармацыі для правядзення патэнтных даследаванняў.
3. Аналіз патэнтна-інфармацыйных рэсурсаў.

Тэма 1. Ахова аб'ектаў аўтарскага права і смежных праў

Мэта: замацаваць веды аб ахове аб'ектаў аўтарскага права ў Беларусі і іншых краінах свету.

Заданне і метадыка выканання: Кожны студэнт выбірае з прапанаванага спісу тэму для напісання рэферата. Карыстаючыся асноўнай і дадатковай літаратурай па тэме, рыхтуе рэферат у аб'ёме 10–15 старонак. Афармленне рэферата павінна адпавядаць правілам.

1. Асноўныя палажэнні беларускага заканадаўства па ахове аб'ектаў аўтарскага права і сумежных праў.
2. Міжнародныя дамовы па ахове аб'ектаў аўтарскага права і сумежных праў.
3. Бібліятэка і аўтарскае права.
4. Ахова інтэлектуальнай уласнасці ў электроннай камунікацыі.
5. Калектыўнае кіраванне інтэлектуальнай уласнасцю. Ліцэнзійная дамоваая дамова.
6. Змяненні ў закон “Аб аўтарскім праве і сумежных правах”.
7. Дзейнасць расійскіх бібліятэк у кантэксце новай рэдакцыі Закона “Аб аўтарскім праве і сумежных правах” і Грамадзянскага кодэкса.
8. Дзейнасць беларускіх бібліятэк у кантэксце праекта Закона “Аб аўтарскім праве і сумежных правах”.
9. Даменныя імёны ў кантэксце Закона “Аб аўтарскім праве” і сумежных правах”
10. Аўтарскае права і Інтернэт.
11. Фатаграфія як аб'ект аховы ў кантэксце Закона “Аб аўтарскім праве і сумежных правах”.
12. Абарона правоў аўтараў твораў.
13. Міжнародны вопыт аховы абаховы аб'ектаў аўтарскага права і сумежных правоў у бібліятэках.
14. Сумежныя правы выканаўцаў і іх ахова ў Беларусі.
15. Сумежныя правы трансліруючых арганізацый і іх ахова ў Беларусі.

Літаратура:

1. Закон РБ «Об авторском праве и смежных правах»: от 17.05.2011г. № 262-3 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.pravo.by>.
- 2.
3. Бойкова, О.Ф. Библиотечная практика и авторское право / О.Ф. Бойкова. – М.: Либерия, 2004. – 109 с.

4. Блинец, И. Коллективное управление правами и новые технологии // Интеллектуальная собственность в Беларуси / И. Блинец. – 2006. – № 2. – С. 19—22.
5. Смирнова, Н.А. Авторское право в библиотечном деле/ Н.А. Смирнова // Науч. и техн. б-ки, 2006. – №2. – С. 49—53.
6. Янтикова, Е. Договор об управлении имущественными авторскими правами на коллективной основе/ Е. Янтикова // Интеллектуальная собственность в Беларуси. – 2005. – № 4. – С. 28—29.
7. Дрешер, Ю.М. Организация патентно-лицензионной деятельности и авторское право / Ю.М. Дрешер. – М.: Гранд-Фаир, 2003. – С.64–76.
8. Кузьминич, Т. Деятельность современной библиотеки и проблемы авторского права / Т. Кузьминич // Интеллектуальная собственность в Беларуси.– 2008.– № 2.– С. 17 – 20.
9. Кузьминич, Т.В. Законодательство Республики Беларусь об авторском праве и смежных правах в контексте деятельности современной библиотеки / Т.В. Кузьминич // Вестник Библиотечной Ассамблеи Евразии. – 2009.– №1.—С. 70—74.
10. Самыкина, И.В. Правовые аспекты межбиблиотечного сотрудничества и защиты интеллектуальной собственности: круглый стол (Евразийский информационный и библиотечный конгресс. Москва, 28 ноября 2007г.) / И.В. Самыкина // Вестник Библиотечной Ассамблеи Евразии.—2008.—№2.—С.56—68.
11. Шебеко, С. Вопросы совершенствования правовой охраны баз данных / С. Шебеко // Интеллектуальная собственность в Беларуси.– 2008.– № 2.– С. 17 – 20.
12. Шашель, Н. Трансграничная цифровая среда и проблемы свободного использования произведений / Н. Шашель // Интеллектуальная собственность в Беларуси.– 2009.– № 2.– С. 35 –41.

Магчыма выкарыстанне рэкамендаванай літаратуры злучэнай праграмы, літаратуры, рэкамендаванай да семінару.

Тэма 2. Падрыхтоўка рэгламента пошуку інфармацыі для правядзення патэнтных даследаванняў

Мэта: Пазнаёміцца з метадыкай правядзення патэнтных даследаванняў і падрыхтоўкай рэгламента пошуку.

Заданне і методыка выканання:

Па тэме выкананай практычнай работы (тэма 1) скласці рэгламент пошуку для правядзення патэнтных даследаванняў з адной з мэтаў:

- вызначэнне тэхнічнага узроўню распрацовак;
- распрацоўка патэнтнай чысціні вырабаў;
- распрацоўка прапаноў на прадажу ці набыццю ліцэнзій, заключэнне доўга-тэрміновых пагадненняў;
- распрацоўка планаў і прагнозаў развіцця навукі і тэхнікі;
- адбора вынаходстваў для укаранення.

Крыніцамі выканання работы будуць інфармацыйныя рэсурсы Інтэрнет.

Рэгламент пошуку

Тэма	Прадмет пошуку	Мэта патэнтнага даследавання	Страны пошуку	Індэкс УДК	Індэкс МПК	Храналогія рамкі пошуку	Крыніцы інфармацыі, па якіх будзе правядзіцца даследаванне

Літаратура:

1. Касап, В.А. Патентно-информационная деятельность в библиотеке / В.А. Касап: учеб. пособие. – Мн. : БГУ культуры и искусств, 2010.–С. 89 – 94.

Тэма 3. Падрыхтоўка ліцэнзійнай дамовы аб перадачы правоў/выкарыстання аб'екта аўтарскага права.

Мэта: Замацаваць веды аб перадачы правоў на аб'екты аўтарскага права ці іх выкарыстання.

Заданне і методыка выкарыстання:

Кожнаму студэнту неабходна выбраць сферу культуры, мастацтва, архітэктурнай творчасці і г.д. (па жаданні) і вызначыць аб'екты, якія ахоўваюцца аўтарскім правам. Скласці ліцэнзійны дагавор паміж

уладальнікам аўтарскіх правоў (аўтарам аб'екта) і суб'ектам, якому яны перадаюцца. Выбраць від дагавора.

Пры яго падрыхтоўцы неабходна ўлічваць абавязковыя часткі: аб'ект дагавора; умовы дагавора; тэрмін перадачы правоў; тэрыторыя; абавязкі бакоў; наступствы пры парушэнні дагавора і інш.

Прыкладныя аб'екты для падрыхтоўкі дагавора:

1. Сцэнарый тэатральнай пастаноўкі
2. Літаратурны твор
3. База даных
4. Музычны твор (на выбар)
5. вучэбнае выданне
6. Навуковы твор
7. Аўдыёзапіс
8. Метадычная распрацоўка бібліятэкі па правядзенні мерапрыемства (свята, квэста і інш)
9. Рукапіс літаратурнага твора

Літаратура:

1. Закон РБ «Об авторском праве и смежных правах»: от 17.05.2011г. № 262-3 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.pravo.by>.
2. Дрешер, Ю.И. Организация патентно-лицензионной деятельности и авторское право: Гранд-Фаир, 2003. – 248 с.
3. Бойкова, О.Ф. Библиотечная практика и авторское право. – Мн.: Либерия, 2004. – 115 с.

Тэма 3. Аналіз патэнтна-інфармацыйных выданняў

Мэта: Замацаваць веды аб асноўных відах патэнтных дакументаў – апісаннях вынаходстваў да патэнтаў і патэнтных бюлетэнях, дапамагчы арыентавацца ў іх зместе і структуры.

Заданне і методыка выканання: Прааналізаваць патэнтыя бэлэтні Беларусі, іншых краін і паказальнікі замежных патэнтных дакументаў "Изобретения стран мира" і інш. па прапанаванай схеме. Прааналізаваць сайты Нацыянальнага цэнтра інтэлектуальнай ўласнасці, Расійскага Федэральнага інстытута

прамысловай ўласнасці, Еўрапейскага патэнтнага ведамства, Еўразійскага патэнтнага ведамства. Вызначыць агульнае і адрозненні ў раскрыцці дакументных рэсурсаў (па відах, асаблівасцях ў бібліяграфічным запісу, раскрыцці зместу патэнтных дакументаў, наяўнасці элементаў даведачнага апарату. Прааналізаваць пошукавыя магчымасці сайтаў, параўнаць з патэнтнымі бюлетэнямі).

Схема аналіза апісанняў вынаходстваў да патэнтаў:

1. Бібліяграфічнае апісанне.
2. Назваць асноўныя структурныя часткі вынаходніцтва.
3. Якія звесткі змешчаны ў:
 - а) бібліяграфічнай частке
 - б) апісанні сутнасці вынаходніцтва
 - в) формуле вынаходніцтва
 - г) графічных матэрыялах?
4. Які змест інфармацыі ў апісанні вынаходніцтва (праваны, эканамічны, тэнічны) і ў структурных частках?
5. Якія асаблівасці афармлення апісання вынаходніцтва?

Схема аналіза патэнтных бюлетэняў:

1. Бібліяграфічнае апісанне.
2. З якога года выдаецца? Перыядычнасць.
3. Распалажэнне матэрыялаў ў паказальніку цалкам і ў кожным раздзеле.
4. Якія звесткі прыводзяцца аб кожным дакуменце?
5. Назавіце дапаможныя паказальнікі.
6. Мэтавае і чытацкае прызначэнне.
7. Як знайсці вынаходствы па вызначанай тэме.
8. Як удакладніць вынаходніка ці фірму, якая распрацавала вынаходствы, калі вядомы нумар дакумента?
9. Якія пошукавыя магчымасці маюць БД патэнтных дакументаў нацыянальных патэнтных ведамстваў, замежных п.д.

Літаратура

1. Касап, В.А. Патентно-информационная деятельность в библиотеке: учеб. пособие / В.А. Касап. – Мн., 2010. – с. 10–25.
2. Дрешер, Ю.И. Организация патентно-лицензионной деятельности и авторское право: Гранд-Фаир, 2003. – С. 30–34.

4.3 Пытанні да заліка

1. Агульнае ўяўленне аб інтэлектуальнай уласнасці: азначэнне, функцыі, ўласцівасці.
2. Азначэнне асобных аб'ектаў прамысловай уласнасці (на прыкладзе вынаходніцтваў і карысных мадэляў),
3. Азначэнне асобных аб'ектаў прамысловай уласнасці (на прыкладзе прамысловых узораў і таварных знакаў).
4. Азначэнне асобных аб'ектаў прамысловай уласнасці (на прыкладзе сартоў раслін, рацыяналізатарскіх прапаноў).
5. Сучасны стан і арганізацыя вынаходніцкай і патэнтна-ліцэнзійнай дзейнасці на Беларусі.
6. Асноўныя прынцыпы пабудовы класіфікацый аб'ектаў прамысловай уласнасці.
7. Міжнародная патэнтная класіфікацыя.
8. Міжнародныя сістэмы класіфікацыі прамысловых узораў і таварных знакаў.
9. Азначэнне паняцця "патэнтна-інфармацыйныя рэсурсы", іх відавы склад, вартасці і недахопы.
10. Значэнне і віды патэнтных дакументаў.
11. Патэнтныя бюлетэні, іх віды і агульная структура.
12. Электронныя патэнтна-інфармацыйныя рэсурсы.
13. Асаблівасці правядзення тэматычнага патэнтнага і імяннага патэнтнага пошуку.
14. Патэнтныя даследаванні: азначэнне паняцця, віды, этапы правядзення.
15. Рэгламент патэнтнага пошуку пры правядзенні патэнтных даследаванняў.
16. Аб'екты аўтарскага права і іх прававая ахова ў Беларусі. Віды твораў, якія абараняюцца ў Беларусі, патрабаванні да аховы аб'ектаў.
17. Аўтарскае права і бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць.
18. Аўтарскае права ў сістэме электронных інфармацыйных камунікацый.
19. Аўтарскі дагавор і яго асаблівасці.

20. Выкарыстанне твораў без парушэння аўтарскіх праў.

21. Маёмасныя і немаёмасныя правы аўтараў.

4.4 Тэставыя заданні па дысцыпліне

1. Адзначачце патэнтную літаратуру:

- 1.1. комплекс дакументаў па патэнтазнаўству;
- 1.2. усе дакументы, якія выкарыстоўваюцца пры патэнтнай экспертызе;
- 1.3. гэты патэнтныя дакументы;
- 1.4. комплекс дакументаў розных відаў, тыпаў, груп па патэнтна-ліцэнзійнай дзейнасці;
- 1.5. першасная і другасная інфармацыя па пытаннях вынаходніцкай, патэнтна-ліцэнзійнай работы.

2. Дайце азначэнне патэнтнага дакумента:

- 2.1. гэты першасная інфармацыя па пытаннях вынаходніцтва;
- 2.2. апублікаваныя і неапублікаваныя дакументы, вытрымкі з іх, заяўленыя і/або прызнаныя вынаходніцтвамі, карыснымі мадэлямі, таварнымі знакамі, а таксама звесткі аб правах патэнтаўладальнікаў;
- 2.3. гэты патэнты і пасведчанні да аб'ектаў прамысловай уласнасці;
- 2.4. гэты апісанні вынаходніцтваў да заявак і патэнтаў на аб'екты прамысловай уласнасці;
- 2.5. гэты ўсе дакументы, якія суправаджаюць інтэлектуальную дзейнасць.

3. Якія спецыфічныя прынцыпы пакладзены ў аснову патэнтных класіфікацый?

- 3.1. аднолькавасці функцый;
- 3.2. лагічнасці;
- 3.3. прадметна-тэматычны;
- 3.4. актуальнасці;
- 3.5. паўнаты ахвата ўсіх аб'ектаў

4. Згодна якой міжнароднай дамоўленнасці афармляюцца і падаюцца міжнародныя заяўкі?

- 4.1. Парыжскай канвенцыі ;
- 4.2. Мадрыдскай канвенцыі аб міжнароднай рэгістрацыі знакаў;
- 4.3. Еўразійскай патэнтнай канвенцыі;
- 4.4. Ніцкага пагаджэння;
- 4.5. Дагавору аб патэнтнай кааперацыі (РСТ)

5. Назавіце асноўныя палажэнні Парыжскай канвенцыі:

- 5.1. палажэнне аб аднаразавай падачы заяўкі;
- 5.2. палажэнне аб дзяржаўнай мове;
- 5.3. палажэнне першапачатковага выкарыстання;
- 5.4. палажэнне аб канвенцыйным прыярытэце;
- 5.5. палажэнне аб часовай ахове экспанатаў выстаў.

6. Назавіце віды патэнтнай экспертызы ў свеце:

- 6.1. явачная;
- 6.2. камбінаваная;
- 6.3. праверачная (даследчая);
- 6.4. адтэрмінаваная;
- 6.5. нацыянальная.

7. Назавіце віды патэнтаў, якія выдаюцца у свеце:

- 7.1. патэнт выключнага дзеяння;
- 7.2. патэнт уласны;
- 7.3. патэнт часовы;
- 7.4. патэнт "папяровы";
- 7.5. патэнт замежны.

8. Назавіце віды ліцэнзій у Беларусі:

- 8.1. поўная;
- 8.2. частковая;
- 8.3. адчыненая;
- 8.4. прымусовая;
- 8.5. выключная.

9. Назавіце першых Беларускіх вынаходнікаў:

- 9.1. Чарноцкі;
- 9.2. Спірмунт А.;
- 9.3. Пятроў;
- 9.4. Наркевіч-Йодко М.;
- 9.5. Звежынскі Т.

10. Што ўваходзіць у паняцце "прамысловая ўласнасць" ?

- 10.1. вынаходніцтвы;
- 10.2. праграмныя прадукты;
- 10.3. сарты раслін;
- 10.4. таварныя знакі;
- 10.5. рацыяналізатарскія прапановы.

11. Што не адносіцца да аб'ектаў прамысловай уласнасці?

- 11.1. прамысловыя ўзоры;
- 11.2. творы мастацтва;
- 11.3. алгарытмы;
- 11.4. карысныя мадэлі;
- 11.5. адкрыцці.

12. Што адносяцца да інтэлектуальнай уласнасці?

- 12.1. вынаходніцтвы;

- 12.2. тапалогіі інтэгральных мікрасхем;
- 12.3. таварныя знакі;
- 12.4. любыя дакументы з зафіксаванай інфармацыяй;
- 12.5. фізічныя практыкаванні.
- 12.6. творы друку;
- 12.7. архітэктурныя збудаванні.

13. Якімі прызнакамі адрозніваецца вынаходніцтва ад іншых аб'ектаў аховы?

- 13.1. тэхнічнае рашэнне задачы;
- 13.2. наяўнасць чарцяжоў;
- 13.3. навізна;
- 13.4. адпаведнасць дзяржаўнаму;
- 13.5. прамысловая рэалізацыя.

14. Якая навізна характэрна для аб'екта, які прызнаецца вынаходніцтвам?

- 14.1. міравая;
- 14.2. рэгіянальная;
- 14.3. навізна толькі для прадпрыемства;
- 14.4. навізна для пэўнай асобы;
- 14.5. навізна для населенага пункту.

15. Што такое таварны знак?

- 15.1. гэта брэнд;
- 15.2. гэта тарговая марка;
- 15.3. гэта зарэгістраванае абазначэнне, якое дазваляе адрозніць аднолькавыя тавары;
- 15.4. гэта фірменны знак;
- 15.5. гэта фірменны блок.

16. Карысная мадэль гэта:

- 16.1. тое ж вынаходніцтва;

- 16.2. гэта больш складаны па структуры аб'ект, карысны для пэўнай арганізацыі;
- 16.3. тэхнічнае рашэнне задачы, якое адносіцца да ўстройстваў;
- 16.4. новы аб'ект дызайна;
- 16.5. абазначэнне тавараў, паслуг.

17. Рацыяналізатарская прапанова гэта:

- 17.1. новая прапанова, якая адносіцца да ўстройстваў;
- 17.2. новая прапанова, якая адносіцца да прадуктаў, ці новая арганізацыйная прапанова, карысная для арганізацыі;
- 17.3. новае знешняе афармленне прадукцыі;
- 17.4. новая камерцыйная знаходка;
- 17.5. любая прапанова, якая мае эфект.

18. Якія аб'екты не прызнаюцца вынаходніцтвамі?

- 18.1. аб'екты дызайна;
- 18.2. штамп мікраарганізмаў;
- 18.3. навуковыя тэорыі, метады падліку;
- 18.4. спосабы арганізацыі дзейнасці;
- 18.5. выкарыстанне прадукцыі па новым прызначэнні.

19. Якія арганізацыі ўваходзяць у сістэму патэнтна-ліцэнзійнай дзейнасці а Беларусі?

- 19.1. Нацыянальны цэнтр інтэлектуальнай уласнасці;
- 19.2. Нацыянальная бібліятэка Беларусі;
- 19.3. гандлева-прамысловая палата;
- 19.4. Беларускі дзяржаўны інстытут стандартызацыі і сертыфікацыі;
- 19.5. Беларускае таварыства вынаходнікаў і рацыяналізацыі.

20. Якія функцыі выконваюць патэнтныя аддзелы прадпрыемстваў і арганізацый?

- 20.1. правядзенне патэнтнай экспертызы;
- 20.2. выкананне даведак і кансультацый па афармленні заявак на аб'екты прамысловай уласнасці;
- 20.3. фарміраванне патэнтна-інфармацыйных рэсурсаў;
- 20.4. ажыццяўленне знешнеэканамічнай дзейнасці;
- 20.5. правядзенне патэнтнага пошуку.

3. ДАПАМОЖНЫ РАЗДЗЕЛ

5.1 Вучэбная праграма

Уводзіны

Роля інтэлектуальнай ўласнасці ў інтэнсіфікацыі развіцця грамадства, паляпшэнні канкурэнтаздольнасці выпускаемай прадукцыі, міжнародным супрацоўніцтве, ахове твораў літаратуры і мастацтва.

Мэта, задачы і структура дысцыпліны “Асновы кіравання інтэлектуальнай ўласнасцю”. Кампетэнцыі, якія набываюць студэнты пад час яе вывучэння. Методыка вывучэння дысцыпліны і яе інфармацыйна-метадычнае забеспячэнне. Сувязь з іншымі дысцыплінамі, якія вывучаюцца. Асаблівасці самастойнай работы над асобнымі тэмамі. Формы кантроля ведаў студэнтаў.

Тэма 1. Агульнае ўяўленне аб інтэлектуальнай ўласнасці

Сістэма інтэлектуальнай ўласнасці, яе функцыі і уласцівасці. Азначэнне інтэлектуальнай ўласнасці і яе структура. Класіфікацыя аб'ектаў інтэлектуальнай уласнасці.

Азначэнне, характарыстыка, формы прававой аховы аб'ектаў прамысловай уласнасці: вынаходстваў, карысных мадэляў, прамысловых ўзораў, а таксама таварных знакаў, знакаў абслугоўвання, географічных указанняў, селекцыйных дасягненняў, тапалогій інтэгральных мікрасхем, нераскрытай інфармацыі – ноу-хау. Функцыі ахоўных дакументаў: патэнтаў, пасведчанняў і іншых. Службовыя аб'екты прамысловай ўласнасці.

Патэнтныя законы. Заканадаўства Рэспублікі Беларусь, накіраванае на ахову аб'ектаў прамысловай уласнасці. Суб'екты права інтэлектуальнай ўласнасці.

Арганізацыя патэнтна-ліцэнзійнай дзейнасці ў Рэспубліцы Беларусь. Інфраструктура сістэмы інтэлектуальнай уласнасці. Нацыянальны цэнтр інтэлектуальнай уласнасці (НЦІУ): функцыі, структура, напрамкі дзейнасці. Узаемадзеянне з нацыянальнымі патэнтнымі ведамствамі. Роля РНТБ,

Беларускага таварыства вынаходнікаў і рацыяналізатараў, Беларускай асацыяцыі патэнтных павераных, Судовай калегіі па справах інтэлектуальнай ўласнасці Вярхоўнага суда Рэспублікі Беларусь і іншых арганізацый у развіцці і ахове інтэлектуальнай ўласнасці у Рэспубліцы Беларусь.

Тэма 2. Патэнтна-інфармацыйныя рэсурсы

Міжнародная патэнтная класіфікацыя (IPC). Яе структура, змест, характэрныя рысы. Рэдакцыі МПК. Базавы і пашыраны ўзроўні МПК. Методыка індэксавання дакументаў з дапамогай МПК ў ручным і аўтаматызаваным рэжымах. Даведчна-пошукавы апарат да МПК. Класіфікацыя вынаходстваў Еўрапейскай патэнтнай арганізацыі (ECLA). Сумесная патэнтная класіфікацыя (CPC).

Спецыфічныя асаблівасці патэнтна-інфармацыйных рэсурсаў. Азначэнне паняццяў “патэнтныя дакументы”. Вартасці і недахопы патэнтных дакументаў як крыніцы інфармацыі. Віды патэнтных дакументаў. Першасныя і другасныя патэнтныя дакументы. Рэгіянальныя і міжнародныя патэнтныя дакументы: апісанні вынаходстваў да Еўрапейскай заяўкі і патэнта, міжнародныя заяўкі на вынаходствы, патэнтныя бюлетэні.

Патэнтна-інфармацыйныя выданні Беларусі. Роля Нацыянальнага цэнтра інтэлектуальнай уласнасці ў фарміраванні патэнтна-інфармацыйных рэсурсаў. Патэнтныя бюлетэні на аб’екты прамысловай уласнасці. Іх структура, асаблівасці, пошукавыя магчымасці. Электронная БД зарэгістраваных аб’ектаў прамысловай уласнасці.

Міжнародныя базы і банкі даных: ЕПВ (серыя “Espasenet”), WIPO (Patentscope), ЕАПО (EAPATIS), Дервент, STNInternational і іншыя. Патэнтныя дакументы ў галіновых БД (напрыклад, CA-Plus, Agricola). Міжнародныя базы даных таварных знакаў “ROMARIN”. Агульнадаступныя і камерцыйныя БД патэнтных дакументаў. Асаблівасці прадстаўлення даных у БД патэнтных дакументаў.

Тэма 3. Патэнтны пошук і тэхналогія яго правядзення

Вызначэнне патэнтнага пошуку. Яго сувязі з інфармацыйным пошукам і спецыфіка. Мэты правядзення патэнтнага пошуку. Патэнтны пошук і патэнтныя даследаванні. Ўздзеянне асаблівасцей патэнтнага заканадаўства краін на тэхналогію пошуку патэнтных дакументаў.

Асноўныя віды патэнтнага пошуку: тэматычны, нумерацыйны, імяны. Разнавіднасці патэнтнага пошуку: пошук патэнтаў-аналагаў, дзеючых

ахоўных дакументаў і інш. Інструментарый патэнтнага пошуку. Тэхналогія правядзення розных відаў патэнтнага пошуку. Тэхналогія патэнтнага пошуку ў БД Нацыянальнага цэнтра інтэлектуальнай уласнасці, Федэральнага інстытута прамысловай уласнасці Распатэнта і іншых цэнтрах.

Тэма 4. Аб'екты аўтарскага права і іх ахова ў Беларусі

Аб'екты аўтарскага права і сумежных правоў (літаратурныя, мастацкія, навуковыя творы, камп'ютарныя праграмы, базы даных, музычныя творы і інш.). Патрабаванні да аховаспасобнасці аб'ектаў. Асаблівасці формы аб'ектаў аўтарскага права. Заканадаўчае афармленне аўтарскага права ў Беларусі. Службовыя аўтарскія творы. Састаўныя і вытворныя творы. Аб'екты, на якія не распаўсюджваецца аўтарскае права. Суб'екты аўтарскага права. Асабовыя немаёмасныя і маёмасныя правы. Правамернае выкарыстанне твораў без згоды аўтара.

Кіраванне маёмаснымі правамі аўтараў і ўладальнікаў сумежных правоў на калектыўнай аснове. Ліцэнзійныя пагадненні па перадачы правоў. Віды ліцэнзій. Абарона аўтарскіх правоў. Грамадзянска-прававая і крымінальная адказнасць за парушэнні аўтарскіх і сумежных правоў.

Аўтарскае права і бібліятэчная дзейнасць. Аўтарскае права і Інтэрнет. Электронныя бібліятэкі і іх дзейнасць у прававым полі. Сучасны стан і праблемы, звязаныя з рэалізацыяй правоў аўтараў ў бібліятэцы: часовае захаванне, вольны доступ, электронная дастаўка дакументаў, абавязковы экзэмпляр электроннага дакумента і правы аўтараў, выдаўцоў і карыстальнікаў. Правыя аспекты дзейнасці бібліятэк ў лічбавым асяроддзі. Выключэнні і абмежаванні ў заканадаўстве аб аўтарскім праве для бібліятэк.

5.2 ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБнай ДЫСЦЫПЛІНЫ (завочная форма атрымання адукацыі)

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін				Колькасць гадзін КСР	Форма кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя заняткі	Семінарскія заняткі	Лабараторныя заняткі		

1	2	3	4	5	6	7	8
1	Уводзіны	1					
2	Агульнае уяўленне аб інтэлектуальнай уласнасці	2			2		Тэставае апытанне
3	Патэнтна-інфармацыйныя рэсурсы	2		2			Абмеркаванне ў групах
4	Патэнтны пошук і тэхналогія яго прывядзення	1					Выступленні на семінарскіх занятках
5	Аб'екты аўтарскага права і іх ахова ў Рэспубліцы Беларусь	2		2			Абмеркаванне ў групах
	Усяго...	8		4			

5.3 АСНОЎНАЯ ЛІТАРАТУРА

2. Герасимова, Л.К. Основы управления интеллектуальной собственностью: учеб. пособие / Л.К. Герасимова. – Минск, 2010. – 213 с.
3. Касап, В.А. Патентно-информационная деятельность в библиотеке / В.А. Касап: учеб. пособие. – Мн. : БГУ культуры и искусств, 2010.–106 с.

5.4 ДАДАТКОВАЯ ЛІТАРАТУРА

1. Бойкова, О.Ф. Библиотечная практика и авторское право: науч.-практ. пособие / О.Ф. Бойкова. – М.: Либерия, 2004. – 115 с.
2. Возможности комплексного использования классификационных и иных поисковых инструментов: аналитико-тематич. обзор. – М.: ИНИЦ Роспатента. – 2003. – 37 с.
3. Данилина, Е.А. Использование открытых лицензий отечественными пользователями / Е.А. Данилина, А.М. Цапенко // Патенты и лицензии. Интеллектуальные права : ежемес. науч. – практ. журн. – 2018. – № 9. – С. 48 – 54.
4. Дрешер, Ю.Н. Организация патентно-лицензионной деятельности и авторское право: учеб.-метод. пособие / Ю.Н. Дрешер. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 2003. – 248 с.
5. Зыков, С.В. Блокчейн и интеллектуальные права : какова перспектива / С.В. Зыков // Патенты и лицензии. Интеллектуальные права : ежемес. науч. – практ. журн. – 2018. – № 4. – С.34 – 41.
6. Колесников, А.П. Пособие по работе с официальными патентными бюллетенями / А.П. Колесников. – изд. 4-е. исправ. и доп.– М.: ИНИЦ Роспатента. – 2006. – 124 с.
7. Кравец, Л.Г. Вторжение искусственного интеллекта в систему интеллектуальной собственности / Л.Г. Кравец // Патенты и лицензии. Интеллектуальные права : ежемес. науч. – практ. журн. – 2018. – № 5. – С.50 – 61.

8. Кравец, Л.Г. Патентная аналитика в системе больших данных / Л.Г. Кравец, А.А. Молчанова // Патенты и лицензии. Интеллектуальные права : ежемес. науч. – практ. журн. – 2018. – № 4. – С. 42 – 51.
9. Лосев, С.С. К вопросу о концепции развития законодательства Республики Беларусь в области интеллектуальной собственности / С.С. Лосев // Интеллектуальная собственность в Беларуси : науч. – практ. журн.- 2019. – № 2 . – С. 24 – 31.
10. Лосев, С.С. Основы управления интеллектуальной собственностью: учеб.-метод. пособие / С.С. Лосев.– Мн.: БГЭУ, 2007.–154с.
11. Мухопад, В.И. Интеллектуальная собственность в цифровой экономике России / В.И. Мухопад // Патенты и лицензии. Интеллектуальные права : ежемес. науч. – практ. журн. – 2018. – № 1.- С. 2 – 8.
12. Проблемы авторского права в деятельности публичных библиотек: информ. - аналит. материал для библиотек / Ленингр. обл. дет. б-ка; авт.-сост. А.А. Викулин. – СПб.: Изд-во СПб. Ун-та, 2004. – 38 с.
13. Халецкая, Т.М. Основы управления интеллектуальной собственностью / Т.М. Халецкая. – 3-е изд., перераб. – Минск: ТетраСистемс, 2012. – 160 с.
14. Якимахо, А.П. Управление объектами интеллектуальной собственности / А.П. Якимахо, Г.И. Олехнович.– Мн.: ГИУСТ БГУ, 2006.– 335с.
15. Управление интеллектуальной собственностью в рекламной индустрии / WIPO. Всемирная организация интеллектуальной собственностью. – Женева : ВОИС, 2017. – 133с.